

วิธีการอยู่กับน้ำท่วมของชาวบ้าน (ในเขตเมือง)

โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ธงชัย พรรณสวัสดิ์
ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มวลน้ำก้อนใหญ่กำลังมาท่วมกรุงเทพ ผู้คนชาว กทม. บางคนยังไม่รู้สึกรู้สากับปัญหานี้ว่าจะกระทบต่อการดำรงอยู่ของตนอย่างไร อาจจะเพราะไม่เคยโดนมาก่อนจึงไม่รู้ หรืออาจจะเพราะเชื่อว่ารัฐบาลไม่มีวันปล่อยให้น้ำท่วมกรุงเทพฯ ได้ จึงค่อนข้างชะล่าใจ ดังจะได้ยินเสียงบ่นและต่อว่ากันอยู่บ่อย ๆ ว่ารัฐบาลไม่มีการกล่าวเตือนเลยเมื่อน้ำจากโหมเข้าบ้าน ทั้ง ๆ ที่สื่อต่าง ๆ ก็ฉายภาพให้เห็นอยู่ทุกวันว่าน้ำกำลังจะมา และมามากด้วย ส่วนอีกกลุ่มก็ได้เตรียมตัวกันไว้ล่วงหน้า ซึ่งการเตรียมตัวนี้ทำแบบมีหลักการบ้างก็มี แบบไม่มีวิชาการเลยก็เยอะ จึงอยากจะขอแนะนำวิธีการอยู่กับน้ำท่วมแบบที่ชาวบ้านเอาไปปฏิบัติได้ง่ายว่าควรต้องทำอะไรบ้าง นอกเหนือจากเรื่องใหญ่ ๆ หลัก ๆ ที่หลายคนได้แนะนำไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นทางอินเทอร์เน็ตหรือทางสื่อปกติ เป็นข้อ ๆ ดังนี้

- 1 เมื่อน้ำท่วมแล้ว เวลาเราเดินก็ต้องก้าวเท้าลงในน้ำซึ่งเราจะไม่สามารถมองเห็นพื้นที่เรากำลังจะเหยียบได้ การลื่นหกล้มหรือไปเหยียบของมีคมจึงเกิดขึ้นได้ง่าย สิ่งที่ผู้คนส่วนใหญ่ทำกันในยามนี้คือใช้รองเท้าแตะหรือรองเท้าฟองน้ำ ซึ่งขอแนะนำว่าไม่ควรใช้ เพราะรองเท้าพวกนี้ไม่ตรึงอยู่กับเท้าและลื่นได้ง่าย อยากจะขอแนะนำให้ใช้รองเท้าสานคือรองเท้าแตะแบบที่มีสายรัดกับข้อเท้า ซึ่งจะทำให้เดินได้สะดวกและมั่นใจได้มากขึ้น
- 2 รองเท้าบูตถ้ามีก็ดี แต่รองเท้าแบบนี้ใช้ได้เฉพาะกรณีน้ำท่วมไม่มาก หากท่วมสูงเป็นเมตรก็ไร้ประโยชน์ เพราะน้ำจะเข้าไปในรองเท้าบูตอยู่ดี นอกจากนี้จะใช้ได้ก็เฉพาะสำหรับการเดินลุยน้ำในทางราบ (ซึ่งก็ไม่ดีเท่ารองเท้าสานอย่างที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 1) และไม่สะดวก รวมทั้งอันตรายด้วยซ้ำ หากจะใช้สวมปิ่นขัดกำแพงกระสอบทรายที่กั้นบ้านไว้เป็นเมตร
- 3 ในช่วงน้ำท่วมอย่าไปกังวลเรื่องไม่ให้เท้าหรือขาเปียกตลอดเวลา เพราะเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นไปได้ ดังนั้นเมื่อเดินลุยน้ำมาแล้วและกลับมาบ้านหรือไปถึงพื้นที่ที่แห้งแล้วก็ควรล้างเท้าด้วยน้ำสะอาดและโรยแป้งให้ทั่ว ซึ่งนั่นหมายความว่าต้องไปจัดการหาหรือซื้อแป้งเตรียมไว้ล่วงหน้า
- 4 ในช่วงน้ำท่วม การไฟฟ้าอาจตัดไฟฟ้า เราจึงจำเป็นต้องมีไฟฉายพร้อมถ่าน เตรียมพร้อมไว้ สำหรับอุปกรณ์นี้ถ้าเราสามารถจัดหาไฟฉายแบบใช้น้ำได้ก็ดี เพราะตกน้ำแล้วไม่

เป็นไร แต่ถ้าเราไม่สามารถหาไฟฉายแบบนี้ได้ก็ต้องหาแบบที่มีสายร้อยหรือคล้องข้อมือ เพื่อจะได้ไม่พลัดหล่นลงน้ำ เพราะหล่นลงน้ำแล้วไฟฉายก็จะใช้ไม่ได้อีกต่อไป ส่วนกรณีไฟฉายที่ซื้อมาไม่มีสายร้อยข้อมือก็ให้เอาเชือกหรือยวูที่กันไฟฉาย (ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรูนี้ไว้ให้) และทำเป็นสายคล้องข้อมือเอาเอง นี่ก็ใช้ได้ดีเหมือนกัน

- 5 น้ำท่วมคราวนี้จะท่วมนาน หลายคนคาดการณ์ว่าจะเป็นเดือน การขาดแคลนน้ำใช้ต้องมีแน่ แม้แต่การประปานครหลวงก็ออกมาเตือนให้กักเก็บน้ำสำรองไว้ใช้ในบ้านล่วงหน้า ยารอจนมีปัญหา สำหรับกรณีนี้ผมมีข้อเสนอแนะว่าอย่าสำรองน้ำใส่ตุ่มหรือถังพลาสติกไว้ที่พื้นชั้นล่าง เพราะเมื่อเราใช้น้ำพร่องลงไปแล้ว ถังหรือตุ่มนี้ก็กลายเป็นเรือ ซึ่งจะลอยไปไหนมาไหนได้ และยิ่งถ้าใช้น้ำไปมากจนน้ำใกล้กันถึงหรือตุ่ม ก็จะเกิดปรากฏการณ์ตุ่มหรือถังพลิกคว่ำ จึงควรสำรองน้ำใส่ตุ่มไว้ที่สูง เช่น ชั้นสอง ยิ่งถ้าเป็นบริเวณพื้นปูนก็ยิ่งดีเพราะจะได้ดูแลได้สะดวกและง่ายขึ้น
- 6 ในกรณีที่มียี่ม่น้ำอยู่ชั้นล่างเพื่อใช้ดูคนน้ำขึ้นชั้นบน เมื่อน้ำมาหรือก่อนน้ำมาก็ให้ตัดไฟ ตัดท่อ และเอาปั้มน้ำขึ้นที่สูง
- 7 ถ้ายังมีเวลาและพอหาช่างประปาได้ ควรติดต่อท่อประปาในบ้านเสียใหม่ ให้สามารถใช้ น้ำตรงจากท่อประปานครหลวงได้ เราจะได้ใช้น้ำนี้ได้ในกรณีที่ตัดปั้มน้ำทั้งออกจากระบบท่อไปแล้ว แต่สิ่งนี้ต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้า ไม่ควรรอจนน้ำมาแล้วจะไม่ทันการณ์
- 8 ในช่วงน้ำท่วมนานแบบนี้ เราต้องใช้น้ำอย่างประหยัดที่สุด น้ำอาบถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ต้องใช้ ให้ใช้วิธีเช็ดตัวเอา นอกจากนี้หากสถานการณ์เลวร้ายสุด ๆ น้ำกินแทบจะไม่มีแล้ว เราก็ไม่ควรประรงฟันโดยใช้ยาสีฟัน เพราะต้องเปลี่ยนน้ำบ้วนปากหลายครั้ง แต่เพื่อรักษาคุณภาพฟัน เราก็ควรใช้ไหมขัดฟันเพื่อขจัดเศษอาหารออกจากซอกฟัน และใช้แปรงสีฟันมาแปรงสดๆโดยไม่ใช้ยาสีฟัน แบบนี้เราก็จะประหยัดน้ำไปได้ ครึ่งละหลายร้อยซีซี (แก้วหนึ่งประมาณ 200 ถึง 300 ซีซี) หรือหลายแก้ว ซึ่งเท่ากับการกินหนึ่งมื้อ
- 9 พูดถึงการใช้และกินน้ำรวมทั้งกินข้าวแล้ว ก็ต้องพูดถึงการถ่ายของเสีย ซึ่งในกรณีน้ำท่วมบ้านซึ่งจะท่วมบ่อเกรอะบ่อซึมด้วย เราควรขังใจว่าจะใช้กระดาดชำระหรือน้ำชำระดี (ล้างกันแบบวิธีเดิม ๆ ที่คนไทยใช้กัน) เพราะถ้าใช้กระดาดจะเกิดโอกาสท่อตันได้มาก เพราะท่อส้วมจะมีน้ำไปอยู่เต็ม แต่ถ้าใช้น้ำชำระก็จะเปลี่ยนน้ำ ดังนั้นต้องพิจารณาดูเอาเอง
- 10 ถ้าจะให้ดี ก็ควรใช้ส้วมเฉพาะกิจแบบถุงดำครอบส้วมกระดาดหรือเก้าอี้เจาะรู แบบที่สื่อต่าง ๆ ได้นำเสนอไปมากแล้ว แต่ควรโรยปูนขาว (ไม่ใช่ปูนซิเมนต์ขาวนะครับ และหาซื้อได้ตามร้านขายวัสดุก่อสร้างทั่วไป) เข้าไปสักครึ่งกำมือต่อการถ่ายหนึ่งครั้ง ซึ่งเมื่อพอเต็มแล้วก็มัดปากถุงให้แน่น และหาที่เก็บให้ไกลตัว (จะได้ไกลกลิ่น) อย่าทิ้งลงน้ำนะครับ